

Ο δρόμος των Χριστιανών είναι η κατάβαση και η ανάβαση (Πρωτοπρ. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

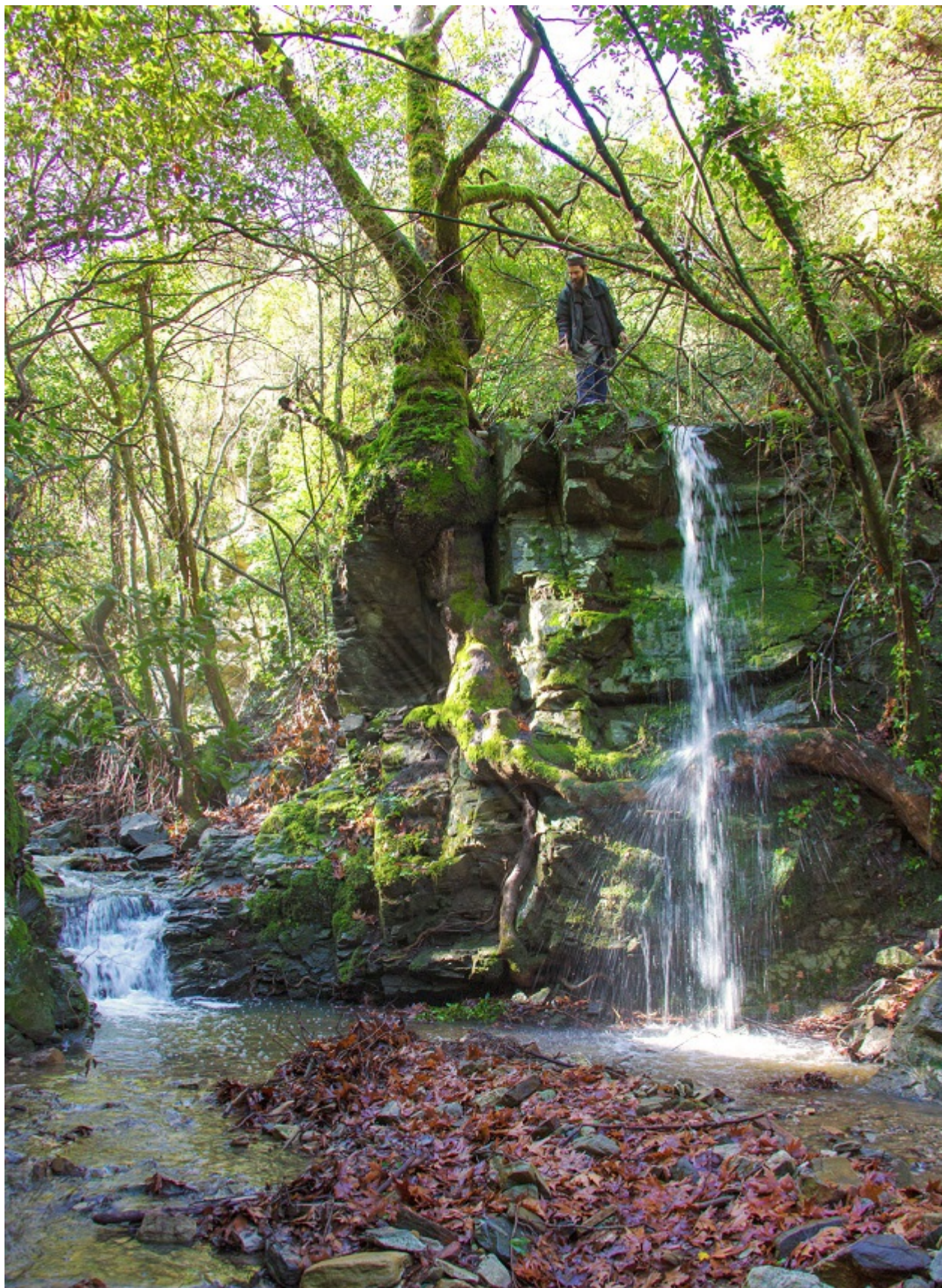
/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1XOG1zu>]

3. Ο λειτουργικός τρόπος των ευχών

Στην ευχή της Αναφοράς του Μ. Βασιλείου[8] συμπυκνώνεται η δογματική και ηθική διδασκαλία της Εκκλησίας. Η λογική λατρεία προσφέρεται «εν καρδία συντετριμμένη και πνεύματι ταπεινώσεως»[9]. Ο χριστιανός γνωρίζει τον Θεό κατά το μέτρο της αποκάλυψής Του, που γίνεται σταδιακά και διαδοχικά. Ο Θεός Πατήρ υπάρχει καθεαυτόν και αποκαλείται άναρχος, άορατος, ακατάληπτος, απερίγραπτος και αναλλοίωτος. Η αποκάλυψη του Τριαδικού Θεού φανερώνεται στο πρόσωπο του Χριστού, ο οποίος ονομάζεται από το Μ. Βασίλειο καταρχήν «Σωτήρας». Η «οικονομική» αυτή ιδιότητα και προσωνομία του Υιού συμπληρώνεται από την αναφορά στον τρόπο της αΐδιας ύπαρξής Του και της σχέσης του με τον Πατέρα. Ο Υιός ως «εικόν του Θεού του αοράτου»[10], και «Λόγος ζων, Θεός αληθινός, η προ αιώνων σοφία» αποκαλύπτει στους ανθρώπους το αρχέτυπο που εικονίζει[11]. Με την υπενθύμιση του σωτηριώδους έργου του Χριστού, ο Μ. Βασίλειος εισάγει αριστοτεχνικά στην ευχή και το πρόσωπο του Αγίου Πνεύματος. Ο Υιός είναι «ζωή, αγιασμός, δύναμις, το φως το αληθινόν, παρ οὗ το Πνεύμα το Άγιον εξεφάνη, το της αληθείας Πνεύμα, το της υιοθεσίας χάρισμα, ο αρραβών της μελλούσης κληρονομίας, η απαρχή των αιωνίων αγαθών»[12].

Η ορθή πίστη στον Τριαδικό Θεό αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη της κοσμολογίας, της ανθρωπολογίας, και της σωτηριολογίας. Κεντρικό θέμα της ευχής η ενανθρώπιση, το σωτηριολογικό έργο του Χριστού και το μυστήριο της

κενώσεως του Λόγου. Η πρόσληψη της ανθρώπινης φύσης από τον Υιό και Λόγο του Θεού ακυρώνει τις επιπτώσεις της αμαρτίας του Αδάμ στο ανθρώπινο γένος. Ο Μ. Βασίλειος σαφέστατα δηλώνει τον εκκλησιολογικό χαρακτήρα της ανακαίνισης του ανθρώπου και την αγιοπνευματική ενότητα των μελών του εκκλησιαστικού σώματος με τον Χριστό και μεταξύ τους[13]. Όπως έχει τονισθεί, «η Εκκλησία εικονίζει σε κτιστό επίπεδο την άκτιστη Θεότητα, ενοποιώντας κατ εικόνα του Τριαδικού Θεού τη μυριοϋπόστατη ανθρωπότητα. Ο εξεικονισμός αυτός πραγματοποιείται με την πνευματική περιχώρηση των μελών της Εκκλησίας κατά το πρότυπο της περιχωρήσεως των προσώπων της Αγίας Τριάδος»[14]. Στο πλαίσιο αυτό η Εκκλησία προσεύχεται για όλες τις ανθρώπινες πνευματικές και υλικές ανάγκες, αλλά και όσους βρίσκονται έξω από τα κανονικά όριά της. Η ευχή της αναφοράς του Μ. Βασιλείου τελειώνει με την αίτηση της ειρήνης και της αγάπης και την ομολογία ότι ο Κύριος είναι ο χορηγός παντός αγαθού. «Την σην ειρήνην και την σην αγάπην χάρισαι ημίν, Κύριε ο Θεός ημών· πάντα γαρ απέδωκας ημίν».

Τα καθαγιαζόμενα δώρα, ο άρτος και ο οίνος γίνονται με τον καθαγιασμό σώμα και αίμα Χριστού και δεν είναι απλά σύμβολα του σώματος και του αίματός Του. «Ουκ έστι τύπος ο άρτος και ο οίνος του σώματος και αίματος του Χριστού (μη γένοιτο), αλλ αυτό το σώμα του Κυρίου τεθεωμένον, αυτού του Κυρίου ειπόντος, “τούτό μου εστιν”, ου τύπος του σώματος, αλλά το σώμα· και ου τύπος του αίματος, αλλά το αίμα»[15].

Έχει εύστοχα επισημανθεί ότι, χωρίς το μυστήριο της Ευχαριστίας δεν υπάρχει ούτε χριστιανική πίστη, ούτε χριστιανική ζωή. Η θεία Ευχαριστία είναι ουσιαστικά ολόκληρη η Εκκλησία. Είναι το μυστήριο της φανερώσεως του Τριαδικού Θεού και της προσλήψεως του κόσμου στη βασιλεία του. Στην Ευχαριστία έχουμε την προϋπόθεση και την ολοκλήρωση της χριστιανικής ζωής, το Α και το Ω της δογματικής και ηθικής διδασκαλίας[16].

Η Ευχαριστία προσφέρεται στον Θεό Πατέρα, δι Υιού, εν Αγίω Πνεύματι. Στη λειτουργία αποκαλύπτεται ολόκληρο το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου και παρουσιάζεται με συμβολισμούς, τύπους και εικόνες, η δημιουργία του κόσμου, η πτώση του ανθρώπου, αλλά και η ενανθρώπιση, η ζωή, το πάθος, η Ανάσταση, η ανάληψη και η δευτέρα παρουσία του Κυρίου. Στη θεία Ευχαριστία, με την οποία τελικά συνδέονται και όλα τα άλλα μυστήρια[17], συγκεφαλαιώνεται ολόκληρη η ιστορία της ανθρωπότητας.

4. Η αποστολική αφετηρία

Ο Απόστολος Παύλος, καλώντας τους κατοίκους των Φιλίππων να μη φροντίζουν

μόνο για τη δική τους ωφέλεια αλλά και των άλλων χριστιανών, τους προτρέπει να έχουν το ίδιο φρόνημα, το οποίο είχε και ο Ιησούς Χριστός. Έτσι γράφει γι' Αυτόν: «Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι ἐυρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἐαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομάτων»[18]. Ὁ Χριστός, ἀν καὶ ἦταν Θεός, τὰ ἀπαρνήθηκε ὅλα· ἀπεκδύθηκε τὴ θεϊκὴ δόξα· ἔλαβε ὡς ἄνθρωπος μορφὴν δούλου· ταπεινώθηκε καὶ σταυρώθηκε ἐκουσίως. Καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέβασε πολὺ ψηλά, χαρίζοντάς του τὸ «ὑπὲρ πάντων ὀνομάτων». Τὴν ἐκούσια αὐτὴ πορεία τοῦ Χριστοῦ, τῆς **κατάβασης** καὶ τῆς **ἀνάβασης** δηλαδή, καλοῦνται νὰ πορευθοῦν οἱ χριστιανοὶ ὅλων τῶν αἰώνων. Ἰδιαιτέρως ὁμως ἡ οδὸς αὐτὴ ἀφορᾷ τοὺς κληρικούς. Συνεπέστεροι στὴν κενωτικὴ ἀλλὰ καὶ ὑποποιὸ αὐτὴ πορεία ἀποδεικνύονται οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας.

Για νὰ γίνουν πιο κατανοητὰ ὅσα ἐλέχθησαν, θὰ ἀναφέρω δύο παραδείγματα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐνὸς ἁγίου καὶ ἐνὸς χαρισματικοῦ Γέροντα, τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τοῦ Γέροντος Σωφρονίου Σαχάρωφ. Τὸν πρῶτο γιὰ τοὺς ἀπλουστέρους, τὸν δεῦτερο γιὰ τοὺς λογίους.

[Συνεχίζεται]

[8] Γιὰ τὴν ἀναφορὰ τοῦ Μ. Βασιλείου, βλ. Hans Joachim Schulz, *The Byzantine Liturgy*, ἐκδ. Pueblo Publishing Company, New York 1986, σ. 4 κ.ε. Ἑλληνικὴ μετάφραση, ΧανςΓιοακίμ Σουλτς, *Ἡ Βυζαντινὴ Λειτουργία*, μτφρ. π. Δ. Τζέρπος, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1999, σ. 37 κ.ε.

[9] Ι. Φουντούλη, *ὁ.π.*, σ. 39.

[10] *Κολ.* 1,15.

[11] Βλ. Δ. Τσελεγγίδη. *Εἰκονολογικὲς μελέτες*, ἐκδ. Ι. Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 30.

[12] Ι. Φουντούλη, *ὁ.π.*, σ. 40.

[13] «Ἡμᾶς δὲ πάντας τοὺς ἐκ τοῦ ἐνός ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου μετέχοντας, ἐνώσαις ἀλλήλοις εἰς ἐνός Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν ...». *ὁ.π.*, σ. 49.

[14] Γ. Ι. Μαντζαρίδη, *Χριστιανικὴ ἠθικὴ II*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 138-39.

[15] Ιω. Δαμασκηνού, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως*, 4,13, PG 94,

1148A-1149B.

[16] Γ. Ι. Μαντζαρίδη, *Εισαγωγή στην ηθική. Η ηθική στην κρίση του παρόντος και την πρόκληση του μέλλοντος*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 66.

[17] Βλ. Ν. Μιλόσεβιτς, *Η Θεία Ευχαριστία ως κέντρον της θείας λατρείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.

[18] Φιλιπ. 2, 6-9.